

Sámekonferánsa Ávágis 2004 - julggáštus

Sámiid 18. konfereansa, mii ovddasta Sámeráđi miellahttoorganisašuvnnaid Suomas, Norggas, Ruoššas ja Ruotás lea čeahkkanan Áváhkái golggotmánu 7. - 9. beaivve 2004:

Gearduha min sámiid leat sierra álbmogin, eai ge riikarájit galgga botket min álbmoga oktavuoda;

Deattuha, ahte našunálstáhtat Suopma, Norga, Ruošša ja Ruotta muhtunmuddui leat ásaiduvvon eatnan- ja áhpeguovlluide, mat gullet sámi álbmogii ja maid mii sámit leat oamastan ja hálddašan áiggiid čađa ovdal stáhtaásahemiid;

Gearduha, ahte sámit lea okta álbmot dáin njealji stáhtain, ja sámiin lea oktasaš historjá, kultuvra, giella, árbevierut, servodateallin, ealáhusat ja boahtteáiggevišuvnnat eai ge riikarájit oaččo botket min oktavuoda;

Doalaha ain ahte sámiin sierra ja oktan álbmogin álbmotrievttálaš njuolggadusaid mielde lea vuoigatvuohta iešmearrideapmái, mii earret eará čuožžu čállojuvvon ON vuodđogirjjis, ON siviila ja politihkalaš vuoigatvuođaid ja ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuođaid konvenšuvnnain;

Deattuha ahte sámi álbmogis lea iešmearridanvuoigatvuođa vuođul maid vuoigatvuohta geavahit iežaset luondduriggodagaid ja atnit resurssaid ávkin sámi servodahkii. Sámi álbmogis ii sáhte makkárga oktavuodas rivvet eret birgenlági vuođu;

Doalaha ain dan ahte sámi álbmogis aldis lea iešmearridanrievtti vuođul sihke vuoigatvuohta ja geatnegasvuohta hálddašit sámi servodaga ovdáneami;

Čuoččuha deahálažžan dan, ahte buot oasit sámi servodagas galget beaktilit beassat oassálastit sámi iešmearrideami hábmemii ja čađaheapmái;

Deattuha ahte sámi mánát ja nuorat leat dehalaš olmmošlaš resursan sámi álbmoga boahtteáiggi hápmemis, ja ahte sidjiide galgá láchčejuvvot vejolašvuohta oažžut oahpahusa sámegeielas ja kultuvrras, ja searvat sámi servodaga hápmemis;

Deattuha ahte sámi nissonat ja vuorrásat leat vuodđudeaddji árvvuid ja máhtuid guoddit mii berre deattuhuvvot, ja deattuha ahte sii galget oazžut vejolašvuoda searvat sámi servodaga ovdáneamis;

Deattuha, ahte sámi álbmogis lea vuoigatvuohta doaimmahit iežas kultuvrra, jođihit iežas ealáhusaid ja ovdánahttit iežas servodateallima riikarájiid badjel;

Deattuha maiddá, ahte sámiin Suoma, Norgga, Ruošša ja Ruotta álgoálbmogin leat luobatkeahtes historjjálaš vuoigatvuođat iežaset eatnan- ja áhpeguovlluide ja luondduvalljiide, mii lea vuodđuduvvon vieruiduvvon geavaheapmái. Sisabáhkken dáid guovlluin eaktuda sápmelaččaid dohkkeheami;

Doalaha davviriikkalaš sámekonvenšuvdnabarggu, mii dál lea jođus, dehálaš lávkin riikarájiid sámi servodahkii dagahan heajos váikkusaid unnideamis ja dehalaš doarjjan das ahte dohkkehit sámiid vuodđovuoigatvuođaid beroškeahttá stáhtarájiin.

Čuoččuha dan oktavuodas dehálažžan ahte Suopma, Norga ja Ruotta geahččalit fidnet Ruošša fárrui sámekonvenšuvdnabargui ja dakko bokte sihkkarastit ahte olles sámi álbmot oččošii vuoigatvuođalaš suodjalusa dán konvenšuvnna vuodul;

Cealká, ahte mii sámit áigut sihkkarastit, ahte min máttarmáttuid oktasaš árbi hálddašuvvo buoremusat dálá ja boahhteáiggi sámi buolvvaide ja ahte min luobatkeahtes vuoigatvuođat eatnan- ja áhpeguovlluide ja luondduresurssaide seailuhuvvojit ja gudnejahttojuvvojit;

Doalaha maiddá, ahte sámiid vuoigatvuođat eana- ja mearraguovlluide ja sámeaguovlluid luondduvalljiide galget adnot árvvus juohke doaimmaid oktavuodas, maiddá militeara- ja buotlágan ekonomalaš doaimmaid oktavuodas.

Deattuha ahte dákkár doaimmat sámi guovlluin, ja oalle viiddis doaimmat, eaktudit sámiid eaktodáhtolaš dohkkeheami ovdalgihtii;

Deattuha ahte Suopma, Norga, Ruošša ja Ruotta leat geatnegahtton sihkkarastit sámi álbmoga vuoigatvuođaid ja boahhteáiggi álbmotrievtti njuolggadusaid mielde;

Deattuha, ahte riikkaidgaskasaš šiehtadusat dovddastit álgoálbmogiid guovddáš rolla barggus sihkkarastit ceavzi birashálddašeami ja ovdáneami sin álgoálbmoga sajádaga ja sin árbevirolaš birasmáhtu oktavuodas, ja ahte našunálstáhtat leat geatnegahtton sihkkarastit dan ahte sámit beaktilit besset oassálastit ekologalaččat bistevas ovdáneami bargui sámi guovlluin sihkkarastin dihte resursavuodu sámi ealáhusaide ja sámi kultuvrii;

Čujuha EU:a Davvi Oli doaibmaplánii, man uniuvnna ministerráđđi dohkkehii čakčamánu 2003, mas dovddastuvvo dárbu, ahte stáhtat sihkkarastet álgoálbmogiid beroštumiid ekonomálaš viggamušaid oktavuodas, ovddimusta dallego industriijat váldigohtet luondduvaljjid ávkin vai suodjaluvvošedje árbejuvvon iešmearridanvuoigavuohta ja eanaoamastus- ja kultuvrralašvuoigatvuođat, mat guovllu álgoálbmogiin leat.

Dohkkeha ahte Eurohpa uniovdna lea dohkkehan ahte sápmelaččat oktan álgoálbmogiin Eurohpas ja ahte vupoigatvuođat mat leat gullevačča sámi kultuvrii, gillii ja ealáhusaide lea oassin uniovnna vuodđolágas;

Deattuha, ahte sámi álbmoga árbevirolaš diehtu ja árbevirolaš kultuvrralaš ovdanbuktin, ja luondduvaljjit mat dáidda čatnasit, leat sámi kultuvrra siskkáldas oassin.

Deattuha, ahte sámit ieža galget ovddastit sámi beroštumiid sihke našuvnnalaš, guovllu ja riikkaidgaskasaš oktavuodain;

Nanne ahte Suopma, Norga, Ruošša ja Ruotša guddet ovddasvástádusa sihkkarastit dárbbalaš eavttuid sámi kultuvrra, giela, ealáhusaid ja servodateallima ovdáneapmái riikkarájiid badjel;

Deattuha ahte sápmelaččaid sávaldaga ja dáhtu ovddasvástádusa váldimis iežamet boahhteáiggi hápmemis iešmearridanrievtti vuodul;

Cealká ovttamielalášvuođain čuovvovaš áššiid birra:

Sámit álgoálbmogin ja oktan álbmogin

1. Sámit leat okta álgoálbmot Suomas, Norggas, Ruoššas ja Ruotas, ja sis leat erenoamáš vuoigatvuođat iežaset eana- ja áhpeguovlluin, ja dát mieldešbukta erenoamáš geatnegasvuođaid stáhtaide sámiid ektui sihke našuvnnalaččat ja riikarájiid badjel. Stáhtat leat geatnegahtton álggahit oktiieivehuvvon ja vuogádahtes doaibmabijuid mat suodjalit ja sihkkarastet min vuoigatvuođaid ja sihkkarastit ahte sámiid iešlágalašvuohta adnojuvvo árvvus;
2. Sámiid álbmotrievttálaš sajádat oktan álbmogin geatnegahtta viidáseappot stáhtaid dohkkehit ja árvvusatnit sámi álbmoga iešmearridanvuoigatvuođa;
3. Dan njealji stáhta sámit leat okta álbmot, mii seammás maid lea álgoálbmot, guhte ássá riikarájiid badjel, ja sis lea vuoigatvuohta ovdánahttit gielaset, kultuvrraset, ealáhusaideaset ja iežaset servodateallima beroškeahhtá riikarájiin;
4. Stáhtat leat geatnegahtton ovddidit sámiid siviila, politihkalaš, ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš vuoigatvuođaid ollislaš duohtandahkama. Galget álggahuvvot erenoamáš positiivalaš doaibmabijut go lea dárbbalaš ovddidan

dihte dákkár vuoigatvuodaid ollislaš duohtandahkama. Stáhtat leat maid geatnegahtton čájehit gudnevuollegasvuoda min sosiála ja kultuvrralaš identitehtii, dábiide ja árbevieruide ja min ásahusaide;

5. Stáhtat galget sihkkarastit dan ahte sámi álbmot sáhtta ásahit dárbbaslaš oktasaš ásahusaid ja organisašuvnnaid riikarájiid badjel, nu ahte veahkehit ollásit ovdánahttit sámi álgagiid ja nu ahte háhket dárbbaslaš ekonomalaš resurssaid dákkár ulbmiliidda;
6. Dán njealji riika eiseválddiid ferte atnit leat geatnegahtton oktiiheivehit ja harmoniseret vuoigatvuodalaš, politihkalaš, hálddahaslaš ja ekonomalaš rámmaeavttuid sámiide guhtege stáhta siskkobealde, ja dakko bokte geahččalit unnidit riikarájiid negatiiva váikkuhusaid sámiide geat lea okta álbmot dán njealji riikkas;
7. Sámedikkít, sámi organisašuvnna ja ásahusat fertejit sihkkarastit ahte buot sámi servodaga oasit aktiivvalaččat besset searvat servodatovdáneapmái. Ferte ásahit erenoamáš doaibmabijuid vai sihkkarastit vuorraseappuid, nissonolbmuid ja nuoraid beaktilis oasálastima;
8. Ovttasbargu mii dál lea jođus Suoma, Norgga ja Ruota ráđđehusaid ja sámedikkiid gaskkas, davviriikkalaš sámekonvenšuvnna dáfus, lea dehálaš ja positiivvalaš lávki sápmelaččaid vuoigatvuodaid dorvvasteamis riikarájiid badjel. Obbalaš sámi servodaga dárbbuid deasttaga dihte, ávžžuhat mii Suoma, Norgga, Ruošša ja Ruota eiseválddiid, ovttas sámi ovddasteddjiiguin, geahččalit gávdnat čovdosiid maiguin Ruošša sámit maid oččošedje buori ávkki boahhteáigge sámekonvenšuvnna;
9. Ferte ásahuvvot sierra álgoálbmotguovlu man bokte beaktilit vuhtii váldit sámiid vuoigatvuodaid ja beroštumiid dán njealji stáhtas ja EU siskkobealde;
10. Eurohpa uiovdna, ja juohke ovttaskas miellahttostáhta, lea geatnegahttojuvnon sihkkarastit sámi álbmoga vuoigatvuodaid uniovnna vuodđolága vuodul;
11. Iešmearridanvuoigatvuohta mielddisbuktá sámi álbmogii sihke vuoigatvuoda ja geatnegasvuoda fuolahit sámi servodaga dárbbuid ja beroštumiid, ja sámit galget dasto ieža ovddastit iežaset beroštumiid ja vuoigatvuodaid sisriikalaččat, guovlludásis ja riikkaidgaskasaš oktavuodain;

Sámi vuoigatvuodát eatnamiidda, mearraguovlluide ja luondduvaljiide

12. Sámit galget ieža hálddašit iežaset luobatkeahtes historjjálaš eana- ja áhpeguovlluid ja luondduvalljiid vuoigatvuodaid;
13. Stáhtat leat riikkaidgaskasaš álgoálbmotvuoigatvuodaid ja álbmogiid iešmearridanvuoigatvuoda vuodul geatnegahtton dovddastit ja árvvusatnit

sámiid vuoigatvuođa oamastit, háldet, hálddašit ja geavahit eatnamiiddiset ja áhpeguovlluideaset ja luondduresurssaideaset;

14. Sámi álbmogis lea iešmearridanvuoigatvuođa vuođul vuoigatvuohta ieš mearridit iežaset politihkalaš, ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovdáneami, ja iežas ulbmiliid váste hálddašit iežaset luondduriggodagaid ja resurssaid. Sámi álbmogis ii sáhte makkárgge oktavuodas rivvet eret birgenlági vuođu;
15. Sámi eanan-, čáhce-, áhpe- ja luondduresurssaid geavaheapmi ferte dohkkehuvvot sámi geavahan- ja oamastanvuoigatvuođa vuođđun, sihke kollektiivvalaččat ja oktagaslaččat. Gáibádusat mat biddjojit guovlluid ja resurssaid sápmelaš geavaheapmá, fertejit leat heivehuvvon dábálaš sámi eanan- ja áhpeguovlluid ja luondduresurssaid geavaheapmái.
16. Sámiid vuoigatvuohta geavahit eanan- ja áhpeguovlluid ja luondduresurssaid fáttmasta maiddá vuoigatvuođa ja dárbbu ovdánahttit guovlluid ja resurssaid geavaheami dan ovdáneami mielde mii servodagas muđui lea;
17. Stáhta eiseválddit leat geatnegahtton viežžat sámiin sorjjekeahes ja bajásčuvgejuvvon miediheami ovdal go addet lobi ávkkástallat dahje earáládje ávdnet luondduresurssaid sámi eana- ja mearraguovlluin. Sámiin lea vuoigatvuohta oazžut ekonomálaš ávkki ja vuoittu dákkár doaimmain;
18. Ferte dovddastit ahte sámiin lea vuoigatvuohta beaktilit oassálastit ja váikkuhit dasa movt geavahit eanan- ja áhpeguovlluid ja resurssaid sámi guovlluin, earret eará dan ektui ahte duoguštit eanaviidodagaid šaddadandoaimmaide, luoddahuksemiidda, barta- ja astoáiggeguovlluide, álbmotmehciide, oljodoaimmaide, minerálruggamiidda ja sullásaš doaimmaide;
19. Vurdojuvvo ahte Suoma, Norgga, Ruošša ja Ruođa eiseválddit ollásit dovddastit ja beaktilit sihkkarastet sámiid vuoigatvuođa eanan- ja áhpeguovlluide ja luondduresurssaide;
20. Suopma, Ruošša ja Ruođa, mat eai leat vel dohkkehan ILO konvenšuvnna nr. 169 álgoálbmogiid ja čearddalaš álbmogiid hárrái iešmearrideaddji riikkain, ávžžuhuvvojit dahkat dan almmá dárbbasmeahttun ájahallama haga. Norga ávžžuhuvvo ollasit bargat iežas geatnegasvuođaid ILO-konvenšuvnna nr. 169. vuođul;

Sámi ealáhusat

21. Árbevirolaš sámi ealáhusat ja eanan- ja áhpeguovlluid ja luondduresurssaid ávkkástallan leat hui dehálaččat seailluhan ja ovdánahttin dihte sámi kultuvrra, ja dat leat dasto dehálaš oasit sámi kultuvrra ávnnaslaš vuođus;
22. Našunálstáhtat leat geatnegahtton sihkkarastit beaktilis riektesuoji árbevirolaš sámi ealáhusaide, nugo boazodoallu, bivdu, guolásteapmi, duodji ja

meahccealáhusat. Dat dahkkojuvvo earret eará sierra positiivvaláš politihkalaš, hálddahušlaš ja rievttálaš doaibmabijuid bokte vai resurssavuodđu sihkkarasto daidda árbeviroláš sámi ealáhusaide mat leat eanemus uhkiduvvon;

23. Boazodoalu vuoigatvuodalaš sajádat árbeviroláš sámi ealáhusan ja kulturguoddin ferte sihkkarastojuvvot. Norga ja Ruoŋta ferte ain bisuhit ja ovdánahttit boazodoalloealáhusa erenoamáš sámi sierrariekteealáhusan sámiide. Suopma ja Ruošša fertejit rievdadit boazodoalloealáhusa sámi guovlluin šaddat sámi sierrariekteealáhusan;
24. Stáhtat galget árvvus atnit sámi álbmoga vuoigatvuoda doalahit iežaset riekteipmárdusa, dasa maid gullá vuoigatvuodta doaimmahit rievttálaš árbevieruid ja dološ vieruid. Jus sámi guovlluin čuožžileaš nággu gaskal sámi riektivuogádaga ja dakkár vuogádaga mii ii leat sámi, dalle galgá leat sámi riekteipmárdus leat bajemusas. Dat guoská erenoamážit dan gažaldagaide mat čatnasit sámiid vuoigatvuodaide eatnamiidda, čáhciide ja riggodagaide;
25. Go meannuduvvojit soahpameahttunvuodat sámi ealáhusaid ja eará eanangeavaheami gaskka, nugo meahccedoallu, ruvkedoaimba ja militeara doaimmat sámi guovlluin de galget sámi ealáhusat adnojuvvo dehálemusin;
26. Stáhtat fertejit sihkkarastit ahte našunála riekteortnet doaibmá beaktilit ja vuoiggalaččat sámi riektégáibádusaid ektui, dasa gusket maid riektégáibádusat mat leat čadnon sámi eanan- ja áhpeguovlluide ja resurssaide. Go gieđahallet soahpameahttunvuodaid mat gusket dákkár vuoigatvuodaide sámi guovlluin de galget stáhtat sihkkarastit ahte duopmostuolut váldet vuhtii dan ahte sámi eanan- ja čáhcegeavaheapmi dábálaččat eai ráhkat bísticaš luottaide lundui;
27. Sámi oassebealis ii leat duodaštannoatđi go leat soahpameahttunvuodat riektegažaldagain mat gusket eanan-, čáhce- ja resurssageavaheapmái dain guovlluin maid sámit geavahit;
28. Dárbbalaš ekonomalaš resurssaid ferte háhkat jus sámi riektégáibádusat galget duopmostuoluid ovdii, erenoamážit dakkár riektégáibádusat mat leat čadnon sámi eanan- ja áhpeguovlluide ja sámi árbeviroláš ealáhusaid resurssavuodđui;
29. Stáhtaid riikkaidgaskasaš geatnegasvuodat sámiid hárrái, erenoamážit máilmeviidosaš olmmošvuoigatvuodat galget adnojuvvo dehálemusin ovdalii eará riikkaidgaskasaš mearrádusaid mat soitet vuosttaldit olmmošvuoigatvuodaid. Dás deattuhuvvo ahte biras ja resurssahálddašepmi, masa maid guoská boraspirehálddašepmi, ja dakkár mii badjelmearálaččat vahágahttá ja hehte árbeviroláš sámi ealáhusaid ferte heivehuvvot sámi ealáhusaid dárbbuide;
30. Sámi fertejit ieža beassat hálddašit boraspirenáli sámi guovlluin;

Biras ja bistevaš (ceavzi) ovdáneapmi sámi guovlluin

31. Mis sámiin lea historjjálaš ja erenoamáš oktavuoha iežamet eanan- ja áhpeguovlluide. Min kultuvrra sealluheapmi ja joatkin eaktuda ovdáneami dan vuodul ahte atná árvvus dálá ekologolaš ja biraslaš eavttuid, ja ahte ovdáneapmi váldá vuhtii min árbevirolaš ealáhusaid ja iežamet vuoruhemiid ovdánahttinprosessas;
32. Sámiid vuoigatvuohta mearridit iežas politihkalaš, ekonomalaš, sosiála ja kultuvrralaš ovdáneami addá sámi álbmogii maid vuoigatvuođa beaktilit oassálastit hábmet, čađahit ja árvoštallat našuvnnalaš ja regionála ovdánahttinplánaid ja prográmmaid mat sáhttet njuolgut váikkuhit sámiide;
33. Sámit vurdet ahte eiseválddit atnet árvvus sámiid iežaset árvvuid, árbevirolaš dieđu ja resursahálldašeami, ja ahte buot áššáigullelaš oktavuodain váldo vuhtii sámiid árbevirolaš ja njuolgo sorjjasvuohta iežas guovlluid luondduresurssain;
34. Stáhta eiseválddiid leat geatnegahtton sihkkarastit sámiid oassálastima ja beaktilis váikkuheami go barget birasgažaldagaiguin ja bistevaš (ceavzi) ovdánemiin sámi guovlluin. Sámit ovttas eará álgoálbmogiiguin geatnegahttet iežaset čuovvut bistevaš ja birrasa sealluheadji ovdáneapmái čadnon barggu. Dát lea joatka juo álggahuvvon proseassaide. Dán oktavuodas čujuhuvvo earenomážit Rio konferensii 1992, Johannesburg Máilmmekonferensii 2002, dálkkádatpolithkkii Arktalaš ráđi ACIA dálkkádat raportta olis ja biodiversitehta konvenšuvdnii, sihke Agenda 21:ii;

Sámi giella, kultuvra ja oahpahus

35. Sámegiela ceavzin lea ovddasvástádusgažaldat maid mii sámit ieža fertet hálldašit, ovttaskas olbmo-, organisašun-, ja sámi eiseválddiid dásis. Ealli sámi giella eaktuda ealli sámi servodateallima mas ealáhusat ja kultuvra leat giellaguoddit;
36. Stáhtat galget addit sámiide vejolašvuođa ovdánahttit sámi kultuvrra mii vuodđuduvvá sámi jurddašuvuohtái, árbevirolaš mahttui ja dihtui;
37. Stáhtat leat geatnegahtton bidjat johtui dárbbalaš vuoigatvuođalaš, hálldahuslaš ja politihkalaš doaibmabijuid sihkkarastin dihte ahte sámit searvevuodas galget sáhttit geavahit, sealluhit ja ovdánahttit sámegiela ja sámi kultuvrra;
38. Sámi kultuvra, kultuvrralaš ovdanbuktimat ja giella leat ovdánit oktanaga servodatrievdamiin. Stáhtat galget dáhkidit maiddái dange ahte ođđaáigásaš kultuvrralaš ovdanbuktimat ja láhttenvuogit dorvvastuvvojit ja ožžot ahtanuššanvejolašvuođaid;

-
39. Eiseválddit dan njealji riikkas fertejit dovddastit ja ollásit čađahit sámiid vuoigatvuođa geavahit iežaset giela, maiddá rievttálaš ja eará almmolaš oktavuođain, ja ovdánahttit ja gaskkustit dan boahhtevaš buolvvaide. Sámeigiella ferte dohkkehuvvot virggálaš giellan olles sámi guovllus.
40. Stáhtain lea erenoamáš ovddasvástádus sihkkarastit ahte maiddá smávimus ja rašimus sámi suopmanat sihkkarastojuvvojit dárbbášlaš oahppoplánaiguin, oahpponeavvuiguin ja ekonomalaš resurssaiguin oahpahussii;
41. Sámiin lea riekti ásahit, hálddašit ja ovdánahttit oktasaš oahppoásahusaid buot dásiin ja -plánaid iežaset kultuvrra ja árbevieruid mielde. Dán duohtandahkamis de fertejit stáhtat harmoniseret (muddet) oahpahušlágaid;
42. Sámi dutkan berre nannejuvvot ja ovdanahttojuvvot rájaid rástá ja vuođđuvuvvot sápmelaččaid iežaset dárbbuide ja ulbmiliidda. Stáhtat galget dáhkidit ekonomalaš návccaid dán ulbmili:
43. Sámeigiella lea dehálaš oassi sámiid individuála ja kollektiivvalaš identitehtas. Sámi mánát ja nuorat fertejit oažžut duohta vejolašvuođa sámeigiella ja sámeigielat oahpahussii, mii lea heivehuvvon sin kultuvrralaš duogáži ja dilálašvuođaide muđui, ja dainna lágiin oažžut vejolašvuođa nannet ja ovdánahttit iežaset sámi identitehta. Bisuhit ja ovdanahttit smávit sámeskuvllaid lea earenoamáš dehálaš boahhtevaš oahpahusa sihkkarastima oktavuođas;
44. Dat sámit geain ii leat leamaš vejolašvuohta oahppat sámeigiella fertejit oažžut duohta liibba oahppat hupmat ja čállit sámeigiella. Stáhtat leat geatnegahtton bidjat ekonomalaš resurssaid olamuddui vai sáhtášii čađahit sámi giellaoahpahusa buot sámiide;
45. Stáhtat leat geatnegahttojuvvon sihkarastimis sámiide dohkkálaš dearvvašvuođafálaldaga mii vuhtiiválda sápmelaččaid gielalaš ja kultuvrralaš duogaža,
46. Stáhta leat geatnegahtton sihkkarastit dárbbášlaš ekonomalaš resurssaid dáidda ulbmiliidda.

Árbevirolaš sámi diehtu

47. Stáhtat galget árvvus atnit sámi álbmoga vuoigatvuođa hálddašit ja bearráigeahččat árbevirolaš dieđuset oktan dasaguoski luondduvalljiiguin, gosa maiddá gullet genehtalaš resurssat, ja oktan árbevirolaš kultuvrralaš ovdanbuktimiiguin. Maiddá galget stáhtat leat doarjjan suodjalit, seilluhit ja ovdánahttit daid mihttomeriid.
48. Stáhtat leat erenoamážit geatnegahtton suodjalit sámi kultuvrra ja kultuvrralaš ovdanbuktimiid dakkár geavahemiid vuostá mat loavkidit dahje boasttu ja

dájuheaddji vugiid bokte addet earáide dakkár ipmirdusa ahte juoga mahkka gullá sámi álgoruohttasiidda.

49. Stáhtat galget gozihit dan ahte eai earát go sápmelaččat ane sámi kultuvrra ávkin gávppálaččat jos sámit ieža eai leat dasa miehtan. Seammaláhkái maiddái fertejit stáhtat veahkehit eastadit ahte earát go sámit ožžot dahkkivuoigatvuođalaš suodjalusa sámi kultuvrralaš áđaide. Dan muddui go sámi kultuvrra juo anjke earát go sámit geavahit gávppálaččat, de galget stáhtat veahkehit ahte sámiin lea váikkuhanfápmu dakkár doaimmaide ja ahte sámit ožžot oasi ekonomalaš dietnasis go sámi kultuvra nu geavahuvvo.

****

Leat ovttá oaivilis dan hárrái, ahte Sámiráđi lahttoorganisašuvnnat nannejit sin lahttovuođa Sámiráđis go dohkkehit dán julggáštusa iežaset alimus mearridanorgánain.